

The American

MARTIN BOOTH

The American

Vertaald uit het Engels door Irving Pardoën

Lebowski Publishers, Amsterdam 2010

Oorspronkelijke titel: *A Very Private Gentleman*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Century, 1991

© Martin Booth, 2004

© Vertaling uit het Engels: Irving Pardoën, 2010

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2010

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagfoto: Inspire Pictures, Benelux

Typografie: Michiel Niesen, ZetProducties, Amsterdam

ISBN 978 90 488 0465 8

NUR 302

www.crimedelacrime.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

lebowski

Dit boek is ook leverbaar als e-book:

978 90 488 0466 5

Voor Hugh en Karen

De mensen beginnen te begrijpen dat je
bij het bedenken van een fraaie moord
meer nodig hebt dan twee domkoppen als
moordenaar en slachtoffer... een mes...
een portefeuille... en een donker straatje.

— Thomas de Quincey

Hoog in de bergen hier in de Apennijnen, de ruggengraat van Italië, waar aan de wervels van jonge steen de pezen en het vlees van de oude wereld vastzitten, bevindt zich ver boven een ravijn een kleine grot. Moeilijk bereikbaar. Het smalle pad ernaartoe is bezaaid met losliggende stenen, en als het in het voorjaar begint te dooien, verandert het in een snelstromende beek, een tweehonderd meter lange goot over de rotsen naar beneden, waarin het smeltwater wordt afgevoerd als sap in een snee in de bast van een rubberboom.

Er zijn jaren, beweren de mensen uit de buurt, dat het water donkerrood wordt gekleurd door het gewijde bloed van de heilige die als kluizenaar in de grot heeft geleefd, die zich voedde met mossen en korstmossen, pijnboompitten at die van bomen hoog boven de afgrond waren gevallen en alleen het water dronk dat door het plafond van zijn verblijfplaats naar binnen sijpelde.

Ik ben er geweest. Het is geen uitje voor wie bang is uitgevallen of lijdt aan hoogtevrees. Hier en daar is het pad niet breder dan een enkele plank op een bouwsteiger en je moet je als een krab zijdelings naar boven werken, met je rug tegen de rots en uitzicht op de vallei in de diepte en voor je uit de paarse gloed van een gekartelde bergrug die eruitziet als de kam op de rug van een draak. Hier wordt je geloof op de proef gesteld, zeggen

ze, een beproeving op weg naar de verlossing. Ze zeggen dat je op een mooie dag tweehonderd kilometer ver kunt zien.

Hier en daar groeien langs het pad struikachtige dennen, nakomelingen van de dennen ver daarboven en stuk voor stuk opgetuigd als voor een religieuze viering, met spinnenwebben die erbij hangen als het rag van Chinese lampions. Ze zeggen dat je gebrandmerkt wordt als je er een aanraakt, dat je de erfzonde op je laadt. Het gif op het web zou de ademhaling onderdrukken, waardoor je even makkelijk de verstikkingsdood sterft als wanneer een spin zo groot als een aasgier zijn harige poten om je nek zou slaan. Hagedissen groen als smaragd schieten heen en weer door de chaos van dode naalden, typische vetplanten en door de wind krom geblazen kruidenplanten. De reptielen hebben ogen als kralen, en als ze niet zulke soepele en impulsieve bewegingen maakten, zou je ze kunnen aanzien voor broches van edelstenen.

De grot is ongeveer vijf meter diep en zo hoog dat iemand van gemiddelde lengte erin kan staan. Ik hoef er mijn hoofd niet te buigen. Een verhoging in de rots aan de zijkant heeft de boetvaardige heilige als legerstede gediend. In de opening van de grot zijn meestal overblijfselen van een kampvuur te vinden. Stelletjes maken ervan gebruik om elkaar te ontmoeten – het is een spectaculaire plek om je vleselijke lusten te botvieren, misschien omdat je er de zegen van de heilige over kunt afsmeken. Achter in de grot hebben vrome lieden of althans personen die verlangden naar interventie van de hemel wat betreft de kleine rampen in hun leven een altaar van betonblokken opgericht, waarop op onhandige wijze gips is gesmeerd. Op deze primitieve offerplaats staan een stoffig houten kruis en een kandelaar van goedkoop, goudkleurig geverfd ijzer. Op het altaar zitten kaarsvetvlekken – niemand neemt de moeite ze eraf te krabben.

Het is rode was. Op een dag zal iemand beweren dat dit het vlees van de heilige is. Alles is mogelijk als het om het geloof

gaat. De zondaar is te allen tijde op zoek naar een teken dat be-
rouw voor hem de moeite waard is. En ik kan het weten – ik
was een zondaar, en katholiek bovendien.

Alle mannen willen hun merkteken achterlaten, willen op
hun sterfbed weten dat de wereld is veranderd dankzij
hen, door wat ze gedaan of bedacht hebben. Ze zijn zo arrogant
om te denken dat wanneer ze dood zijn, anderen zullen zien
wat ze gepresteerd hebben en zullen zeggen: ‘Kijk. Dat heeft hij
gedaan – een man met visie, een man die dingen voor elkaar
wist te krijgen.’

Jaren geleden, toen ik in een Engels dorp woonde, had ik
mensen om me heen die, elk op zijn eigen, onbenullige wijze,
probeerden hun stempel op het verloop van de geschiedenis te
drukken. De oude kolonel Cedric – ten tijde van zijn ontslag
majoor bij de administratieve dienst, zodat hij in zes jaar oorlog
geen schot had hoeven lossen – stortte geld voor een vijfde en
een zesde klok in het weinig opzienbarende carillon. Een plaat-
selijke makelaar, in goeden doen geraakt door de huizen in het
dorp steeds weer door te verkopen, liet beuken planten langs de
oprijlaan naar zijn landhuis, een verbouwde tiendschuur; maar
zure regen, hangjongeren en een rioolbuis rekenden, eveneens
elk op eigen wijze, af met de verfraaiing die hij in dit historische
gebied had gehoopt aan te brengen, mede ten behoeve van zijn
eigen nagedachtenis. Maar de buschauffeur van het dorp stak
iedereen naar de kroon. Dat was Brian met de bierbuik en het
vettige haar, dat hij naar voren kamde om zijn beginnende kaal-
heid te camoufleren. Brian was niet alleen wethouder, maar ook
voorzitter van de kerkenraad, kerkvoogd, vicevoorzitter van de
renovatiecommissie van het raadhuis en duovoorzitter van de
plaatselijke vereniging ter bevordering van het wisselluiden.
Zijn collega-duovoorzitter was de oude kolonel. Dat sprak van-
zelf.

Ik zal de naam van het dorp niet noemen. Dat zou onverstandig zijn. Maar begrijp me goed, ik houd de naam niet geheim omdat ik bang zou zijn om voor de rechter gesleept te worden. Het is gewoon omdat ik mijn privacy wil beschermen. En mijn verleden. Mijn privacy is voor mij van grote waarde, hoewel ik me realiseer dat sommigen mijn streven zouden willen afdoen als geheimzinnigdoenerij.

En privacy heb je niet in een dorp. Hoezeer je ook probeerde je eigen leven te leiden, er waren altijd nieuwsgierigen, mensen die hun neus in mijn zaken staken, mijn tegels lichtten om te kijken wat eronder lag. Het waren mensen die, wat ze ook probeerden, niet in staat waren zelfs maar het kleinste stempel op het verloop van de geschiedenis te drukken, die geen invloed hadden op de wereld om hen heen – het dorp, de parochie. Het beste waar ze op konden hopen was mee te kunnen liften op de onbenullige successen van anderen. Het was hun ambitie om te kunnen zeggen: ‘Hij? O, hem kende ik al voordat hij het landhuis kocht’, of: ‘Zij? Ik was bij haar toen het gebeurde’, of: ‘Ik heb de auto zien slippen, moet je weten. Het gat in de haag zit er nu nog. Een rothoek is het; iemand zou daar eens wat aan moeten doen.’ Maar ze hebben nooit wat gedaan, en als ik een gokker was, zou ik wel een weddenschap willen aangaan dat je op die hoek nog steeds banden kunt horen piepen en dat menige auto er, als het ’s nachts heeft gevoren, een deuk oploopt.

Ik was in die tijd een zilversmid die klusjes deed – potten en pannen, dat soort werk; ik maakte geen ringen, laat staan dat ik diamanten inzette. Ik repareerde theepotten, soldeerde dienbladen, maakte lepels recht en polijstte en kopieerde collecteschalen. Ik liep antiekwinkels en markten af waar men toeristen geld uit de zak klopte. Het was geen vakwerk wat ik deed, en ik was geen vakman. Ik had geen andere scholing dan wat elementaire lessen in metaalbewerking, min of meer bij toeval opgedaan in de werkplaats van de kostschool die ik had bezocht.

Af en toe trad ik op als heler. De dorpingen hadden geen idee dat ik me bezighield met illegale activiteiten, en de plaatselijke veldwachter was een slaapkop die liever stropers en fruitdieven ving dan criminelen in de kraag te grijpen. Die activiteiten brachten hem in een goed blaadje bij de zoon van de kolonel, een fervent jager die eigenaar was van boomgaarden die in concessie waren gegeven aan ciderstokers en die fazanten kweekte teneinde die door hemzelf of zijn maten te kunnen laten afschieten. De politieman wist zich verzekerd van zijn plaats in de dorpsgeschiedenis – de kolonel was de grootgrondbezitter van het dorp en in zijn eigen visie dus ook de heer, op grond waarvan hij meende dat hem het beheer van het gemeentearchief toeviel, zodat de veldwachter voor eeuwig te boek zou staan als de man die de criminaliteit een halt had toegeroepen, want hij diende zijn meesters goed.

Mijn activiteiten als heler waren de oorzaak dat ik op den duur besloot om daar weg te gaan, mijn werkterrein te verbreden en me ook in andere branches te bekwamen. Het criminele aspect gaf tenminste nog enige smaak aan een anderszins nutteloos bestaan in een saaie omgeving. Maar het was niet voor het geld dat ik eraan ben begonnen, kan ik u verzekeren. Ik maakte slechts bescheiden winstjes met het omsmelten of polijsten van inferieur zilver afkomstig van diefstalletjes uit landhuizen en inbraken bij dorpsantiekwinkels. Ik deed het om de verveling tegen te gaan. Ik kreeg er contacten door, ook in de ijle schemerwereld van wetsovertreders, het milieu waarin ik sindsdien leef.

Nu ben ik echter nog slechts geconcentreerd op één spoor. Van diversificatie is geen sprake meer, ik heb alles op één kaart gezet. Maar dat is wel de winnende kaart.

Ik begin ouder te worden en heb mijn stempel op de geschiedenis gedrukt. Van een afstand, misschien. In het verborgene, zeker. Wie in dat dorp er het parochie- of gemeentearchief op

naslaat, zal ontdekken wie die twee klokken heeft laten ophangen, of wie misschien inmiddels een ‘Langzaam rijden’-bordje heeft laten aanbrengen bij die gevaarlijke hoek. Weinigen weten echter wat mijn bijdragen aan de geschiedenis zijn. Niemand eigenlijk, behalve de lezer van deze regels. En dat bevalt me wel.

Benedetto, de pastoor, drinkt cognac. Hij houdt van cognac, eigenlijk meer van armagnac, maar hij is niet pietluttig. Als priester kan hij zich geen al te grote uitgaven veroorloven – het privé-inkomentje dat hij geniet is afhankelijk van de grillen van de aandelenbeurs. Kerkbezoek en de naleving van godsdienstige plichten laten ook in Italië steeds meer te wensen over, en de mensen gooien minder geld in het offerblok. De missen worden slechts bezocht door oude vrouwtjes in zwarte sjaals met de geur van mottenballen en oude mannen met baretten en mufte colbertjes. Als hij in zijn soutane op weg gaat naar de mis, schelden de straatjongens hem uit voor *bagarozzo*.

Vandaag heeft hij, zoals gebruikelijk, zijn alledaagse uniform aan, de kleding van een katholiek priester: een zwart pak van weinig stijlvolle, ouderwetse snit met roos op de schouders, een zwart zijden foulard en een aan de rand wat sleets geworden priesterboord. Zijn priesteruniform ziet er al armoedig en ouderwets uit sinds de laatste draad die het nog verbond met de seculiere rol kledingstof zoals een navelstreng met de kerk werd doorgeknipt en de kleermaker het pak van de snijtafel haalde. Zijn sokken en schoenen zijn zwart, en de schoenen glanzen doordat zijn soutane er tijdens zijn wandelingen van en naar de kerk steeds overheen strijkt.

Zolang zijn cognac soepel en goed van kwaliteit is en het glas door de zon verwarmd wordt, is Benedetto tevreden. Hij houdt ervan om even de geur van de drank op te snuiven voordat hij ervan nipt, als een honingbij die boven een bloem zweeft, een

vlinder die even op een bloemblaadje neerstrijkt alvorens de nectar op te zuigen.

‘Het enige goede wat de *francesi* ooit bedacht hebben,’ verklaart hij. ‘Voor de rest is het allemaal...’

Hij maakt een wegwerpgebaar en een grimas. Voor hem zijn de Fransen het niet waard om over na te denken. Het zijn, pleegt hij te zeggen, intellectuele zwervers, verkrachters van het ware geloof – in Avignon heeft volgens hem geen enkele goede paus gezeten – en de onruststokers van Europa. Hij vindt het volstrekt vanzelfsprekend dat de uitdrukking ‘met de Franse slag’ zo’n negatieve lading heeft en dat Franse complimenten inhoudsloos zijn. Franse wijn is te verwijfd (net als de Fransen) en Franse kaas te zout. Hierdoor zijn ze, zegt hij tussen de regels door, ook zo verslaafd aan seksuele genoegens. Maar het is allemaal niets nieuws, niet iets wat pas onlangs is ontdekt. Italianen weten het al de hele geschiedenis door, meent Benedetto met het gezag van iemand die het weten kan. Toen Frankrijk in Rome nog ‘de provincie Gallië’ heette, waren ze al zo. Heidens gespuis. Het enige wat de aandacht waard is, is hun cognac.

Het huis van de priester ligt halverwege een kronkelig zijsteegje van de Via dell’ Orologio. Het is een bescheiden, vijftiende-eeuws huis, waarvan gezegd wordt dat het ooit het huis was van de beste onder de klokkenmakers waaraan de nabijgelegen straat haar naam ontleent. De voordeur is van zwaar eikenhout dat door ouderdom zwart is geworden en is voorzien van ijzeren grendels. Aan de achterkant bevindt zich geen binnenplaats, maar een ommuurde tuin, waar de omringende huizen op uitkijken maar die toch privacy biedt. Omdat de tuin op de helling van een heuvel ligt, is hij zonniger dan je zou verwachten. De huizen op de helling zijn lager gelegen, waardoor de kleine patio langer in de zon ligt.

We zitten op dit terras. Het is vier uur ’s middags. Tweederde van de tuin ligt in de schaduw. We zitten in het lome, doezelig

makende zonlicht. De fles – vandaag hebben we armagnac – is kogelrond, gemaakt van groen glas en voorzien van een eenvoudig etiket van crème papier met zwarte opdruk. Het merk heet simpelweg La Vie.

Ik ben op deze man gesteld. Hij is een geestelijke, dat is zo, maar dat vind ik geen bezwaar. Hij is vroom, maar op een acceptabele manier. Hij is, als hij wil, een onderhoudend causeur, een erudiet spreker die nooit dogmatisch is in zijn argumenten of pedant in zijn presentatie. Hij is ongeveer van mijn leeftijd en heeft kort grijs-wit haar en levendige, lachende ogen.

Al een paar dagen na mijn aankomst in de stad ontmoette ik hem voor het eerst. Schijnbaar achteloos liep ik rond, de bezienswaardigheden in me opnemend, zo leek het. In werkelijkheid bestudeerde ik de stad en memoriseerde de straten en vluchtroutes die ik zou gebruiken indien de noodzaak daartoe zich zou voordoen. Hij kwam op me af en sprak me in het Engels aan. Ik moet er meer als een Engelsman hebben uitgezien dan ik wilde.

‘Kan ik u helpen?’ vroeg hij.

‘Ik kijk alleen wat rond,’ zei ik.

‘U bent toerist?’

‘Ik ben hier pas komen wonen.’

‘Waar woont u dan?’

Ik ontweek zijn gevraag en antwoordde vaag: ‘Ik blijf niet lang, denk ik. Totdat ik klaar ben met mijn werk.’

Dat was de waarheid.

‘Als u hier woont,’ verklaarde hij, ‘moet u een glas wijn bij me komen drinken. Om u welkom te heten.’

Toen heb ik voor het eerst een bezoek gebracht aan het stille huis in de zijsteeg van de Via dell’ Orologio. Ik ben er achteraf bijna zeker van dat hij mij zag als een te verlossen ziel, iemand die met slechts een enkel woord voor Christus terug te winnen zou zijn.

Al sinds het moment dat de hele tuin nog door de zon beschenen werd, zitten we van ons glas te nippen, we praten, nemen nog een slokje en eten af en toe een perzik. We hebben het over geschiedenis gehad. Daar strijden we graag over. De pastoor vindt dat de mens door niets zo beïnvloed wordt als door de geschiedenis, en daarmee bedoelt hij het verleden. Dit standpunt moet hij wel hebben. Hij is priester, en als er geen geschiedenis bestond, zou hij als priester geen werk hebben, want religie ontleent haar geloofwaardigheid aan het verleden. En trouwens, hij woont in het huis van een reeds lang overleden klokkenmaker.

Ik ben het daar niet mee eens. Zo'n grote invloed heeft het verleden niet. De geschiedenis is slechts een aaneenrijging van gebeurtenissen die wel of niet van invloed kunnen zijn op iemands instelling en activiteiten. Om te beginnen, verkondig ik, is het verleden irrelevant, een allegaartje van data en feiten, en de helden waren vaak bedriegers, pseudogeleerden, grootsprekers, jongens van het snelle geld of mannen wie het lot goedgezind was door hen toevallig op het juiste moment op de juiste plaats aanwezig te laten zijn. Dat kan de pastoor natuurlijk niet accepteren, 'het lot'. Het lot is een door de mens bedacht concept. God beheerst ons aller leven.

'Mensen zitten vast in de geschiedenis, en ze bevatten de geschiedenis zoals de miskelk het bloed van Christus bevat,' zegt hij.

'Wat is geschiedenis? Zeker niet iets waar je in vastzit,' antwoord ik. 'Geschiedenis heeft op mij geen invloed, behalve misschien materieel. Dat ik kleren van kunststof draag, is het gevolg van een historische gebeurtenis – de uitvinding van het nylon. En ik rijd auto dankzij de uitvinding van de verbrandingsmotor. Maar het is niet juist om te zeggen dat ik me gedraag zoals ik doe omdat ik de geschiedenis in me meedraag, die mij beïnvloedt.'

'Geschiedenis, zegt Nietzsche, is de verkondiger van nieuwe

waarheden. Elk feit, elke gebeurtenis oefent een invloed uit op elk tijdperk en op elke nieuwe menselijke generatie.’

‘Dan is de mens een idioot!’

Ik zet het mes in een perzik, het sap loopt als plasma over de tafel. Ik wurm de pit eruit en schiet die met het mes in het bloembed. Tussen de goudbloemen met hun gouden kopjes liggen de op kiezelsteentjes gelijkende restanten van het fruit waaraan we ons deze middag te goed doen.

De pastoor maakt bezwaar tegen mijn scherts, die hij ongepast vindt. De mens beledigen is voor hem God een verwijt maken, naar wiens gelijkenis de mens immers is geschapen.

‘Als de mens dan zo doordrenkt is van de geschiedenis, lijkt hij die niet erg ter harte te hebben genomen,’ vervolg ik. ‘De geschiedenis heeft ons alleen maar geleerd dat we te dom zijn om iets te leren. Wat is geschiedenis uiteindelijk anders dan een vervorming van de werkelijkheid tot iets wat de mensen graag geloven, omdat het hun beter uitkomt om de zaak anders voor te stellen? De geschiedenis is niets anders dan een instrument ter vergroting van de zelfaanbidding van de mens.’ Ik zuig op de perzik. ‘U zou zich moeten schamen, eerwaarde!’

Ik grijns, waardoor hij gerustgesteld is en denkt dat ik het niet al te serieus meen. Hij haalt zijn schouders op en reikt naar een perzik. Er liggen er nog vijf in de houten schaal.

Hij schilt zijn perzik. Ik eet verder in stilte van de mijne.

‘Hoe kun je hier in Italië wonen,’ vraagt hij terwijl zijn perzik-pit de muur raakt en tussen de goudbloemen valt, ‘met al die geschiedenis om je heen die zich steeds aan je opdringt, als je er zo minachtend over denkt?’

Ik laat mijn blik door zijn tuin gaan. De luiken van het huis achter de perzikboom zijn gesloten als oogleden die zedig geloken zijn voor het geval er iets gênants te zien zou zijn achter de ramen van het huis van Benedetto – de pastoor in bad bijvoorbeeld.